

vetrenjača

lazar bojanović

neg samo zlato tako da je mlada na venčanju oko vrata onog tanucnog i krivog imala tolko da je po sela mogla kupiti pa se sva iskrivila i stajala je nuz njega ujerce a on je namigivo i pravio se nevešti ko pravi nemeš.

Njeni su kupili od tala plac i na kraj se napravili vetrenjaču na dliku celom selu al to nije ni radila kako treba jel je Plavša u nju vodio svalerke i prevrtače a brašna nikad tu nije ni bilo jel se kamenje istriňilo od drugi stvari.

Kad u jedared rodi njemu žena sina a on je već bio prežalio što neće krstene dece imati i dadu mu ime po dedi tako da se zvao Uroš al to se dete što kažu od mali nogu bacilo pitaj bogu na koga al na Buzarne nije bilo ni likom ni tuvilom.

Plavša ga je držao ko malo vode na dlani i donosio mu tičiju mleka sam da ga dete zavole al der se kanda umeto na mater i njene pa kad je već bio veći on najvećma čuto i sakrivo se od druge dece i neke knjige čito što baš i nisu bile za njega neg sve tako u vetrar a to je Plavšu jedilo il bolje bi bilo da se dete sigra sa svojom pipilom neg što oči kvari na knjige i na slova al ovaj je jednako tero svoje pa kad uzme knjigu a on se popne il na tavan il ode u vr bašte da ga niko ne gledi.

Jedared malo uzo knjigu i sakrije se u vetrenjaču što su imali i popne se u vratu na balvanje a prid veče vidi oca kako dole trči tetika Selčanu žvalošku da je ova sve nokte o kamenove pokrljala al se ondak u malom nešto skrilo i o ta doba oca da ne vidi i da ga ne čuje.

Štogod Plavša malom više donosio i uitutikavo ga to se ovaj više bečio i okreto glavu pa je ondak matori okreno da tuče ženu kao ona je kriva što ga dete neće i jedared je kanda švićno nekom letvom al mal jače neg što treba tako da je oma rovatio pa žena stala kopniti koje od prpe i batina koje od posla i sekiranja i jedared sam se iskeketila i zavrnila nogom i vratnom.

Nije od sarane prošlo ni nedelj dana a Plavša već tero kera u Nadalju kao neće u selu di je žena saranjena i navodno žali a njena familija da ga ne vidi i dobro je prošo jel ona je imala četir brata ko vratia svaki i baš se ne bi provo.

Uroš je rastko iz vode što dika palacka što se kaže udario momak glavom u kapu al i dalje oca da ne vidi a novce je trošio na knjige i stalno je čuto i bežo od ljudi i kad je dorasto do vojske prvo ga je baba teo da otkupi da nejde jel jedinac je i on nije teo ni da čuje ne naručuje i ode za posilnog kod nekog matorog kapetana.

Tu se on spanda s njegovom čerkom i drž ne daj nji dvoje pobegnu pravo u varmedu a ondak odu u Srbiju u Cupriji reše da sede i da žive u kiriji a tu se ondak i dece nafriljačilo pa se on zaposli u pivari a ona kod neke peglerke.

Plavša isprema i molio i kumio da se vratre dače im kao kuću i štogod oče al ajak ni da čuju nji dvoje pa se ondak matori razgoropadi i odrekne i se na večno da nemaju tala od njega kad skonča.

On ondak okreno u bečaršag pod matore dane novce u Šlajpkip pa ajku na batajku od kafame do bircuza i natrag tamam se obrezni al ondak samo dolije i šlus.

Kad je sveti Mirač sneg za vrata trebo da zamete došli iz Durdeva banda ciganska sas dve pevačice obadvje guzate i promukle od ladni špicera i deranja pa se po sela naguralo u Šerešovu kafanu da gledi a gazački flinteri da odlepe gojina mesta s novci i ostalim.

Ondak se Plavša Buzarin oždero al zdravo i natero je celu bandu da kleče i gude a pevačice se zadigle pa nako buljave i kreštavje sam u njega gleda di su novci a pevadu i miču sapima ko da je zagorela zaprška oca im njenog meštarskog.

Tu se lompolovali i bančilo sve do zore pa su Cigani par puta žice na čemani po-kidali i begeš majstor onaj veliki brkati Cigan što ima kese pod ocima ko nerotki-nja stiskao je i prikršto noge čerez slabe

bešike i na kraju se tio upustio pa oma živno i progledo al u tim je i Plavša pošda se prati s muzikom po sokaci da ga se lo vidi kaka je sila i bes.

Nijedan se pendžer nije otvorio jel ljudi su još malo pa trebali da rade na njiva pa je to Plavšu jedilo i sekiralo i ondak se uputi om sas celom bandom garaganskom u portu a imo je mlogo krvave oči pa i čisto privrnu i došle mu ko sarne podgrevjuše od nedelj dama pa se samo beonjače vide a stao je da se navaljuva na orkvena vrata da uđe.

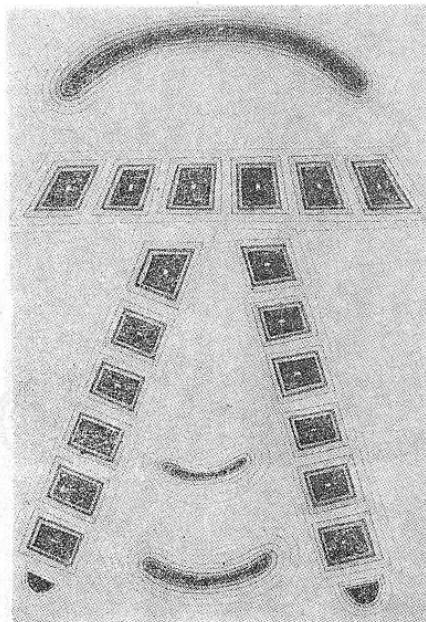
Zardale šarke morale su popustiti od silnog dobovanja i lupe a Plavša je ondak prošo kroz dveri i počo paliti sveće po čiraci pa unutri ispalio ko dan al sviroi su drkcali i sve porebarke za njim ulazili da i on ko jedan gazda ne potuće za navek jel s gazuđinama se nije šaliti a ovaj je i lud i besan.

E kad su ušli unutra ondak i je sve satero u oltar a on se izvalio na kanabe sa zlatnim čilimom a oni su mu svirali falamati na salati i u Čurugu nema ništa osim jedna suva višnja pa je to tako ječilo da su se sve sveće s plamenovim počele da njiju a Plavša se samo smeđuljio i podrigivo. Ondak je nako pust i besan izvadio briču kruvu saračku i počo da vadí oči svetom Jovanu Krstitelju i Mariji Devi je da prostite očekuo nos pa se uvatio za stranjuku od velikog zvonca i počo da zvoni a vratne i sovljage popadale s tornja po drvenču od larmi i selo se prepalo da nije kogod dušu naprečac ispustio pa svi skočili i stali paliti sveće i kandila po kuću i piti rakiju za pokoj duše mu.

Kad se za po sata iskupio narod oko crkve i premjeti svetila di goru unutri lagano su od strave ulazili unutra pa su zatekli Plavšu di rče u oltaru nako ožderan i raspansan a od muzike ostala samo razbijena kontra i jedno parče prostog veša od guzatičije pevačice okačen o ikonu apostola Plavša a sveti otac Jovan i Marija Deva nako čemerni su stajali prid svima.

Pop Gligorije je oma počo svetiti vodicom iz putira kužna mesta a Plavšu su svi dugo tukli šakački u mračnom sokaku i odrekli ga se za navek ko i orkva koju je ukaljo.

Mlog je vremena o ta doba prošlo i mlogo je vode Tisom oteklo i svi su čekali kaznu i kamđiju božju i fala mu što ništa nije potego neg je zažmuriš i sam dvaređ potulko s ledom žito kod Nepergačinog salaša i oko šljaja ali možda se sa-

mo pritajio pa će na posletku. To sam on zna.

Od Plavše su svi zazirali i klonili ga se šugavog kera a on je isto tako pljuvo na selo i viko da će upantiti oni ko je Buzarinu fajta i fela i da će ga jednog dama od blata praviti kad ustreba novaca na zjam il za što drugo a da im neće dati sve da ga kume.

Tako su godine prolazile a od njega su jednako begali pa kad su mu i svi pomrli i od bliže i od dalje familije on je čuo i saranjivo brez pojanja i brez pratnje a novci i imanje su se lagano trinjili i derali pa mu je ostalo u jedan par sam malo bašće i vetrenjača za selom u kojoj je na posletku i močivo.

Sve bi on i prebolo al Uroša nije moglo nikako jel najgore je čoveku kad svoje meso od kostiju odvoji kad na svoje rame mešter dulekova lista meče so.

Cuvo je talko Plavša sam guščice i mornke na jarosu jel sve su mu sluge davno pobegle a druge žene nije ni steklo jel dok je mogo da bira i dok su ga tele čerez novčura i nekog matorog i s krivi nagama ko da je cela velika ardoe i burad jašto nije teo da se veže a posle ni mandovke za novce nisu tele šnjim jel je prokazan.

Sam je kuvo na zemljanim šporetu od jedared za nedelji dana a noću se šeto oko vetrenjače sav izvećko ogrnut belim pokrovcom pa su ga neki vidili i proneli glas da se oko njega veštice na metlama sirkacha u kolu skupile i sigradu a on golisav s njima pa se nadmeće i sve duplira a one mu sve odaju čest i u ruku ga ljube tako da je on glavni na veštičavom givnu.

Posle kad je kroz selo prolazio svi su se zatvarali u stražnje sobe i posipali pelemel jel je Plavša nečastiv i uroklije a deca su bežala čak u treći sokak i ostavljala spraljene topove u prašini di su piškila sam da i isti sotona ne uvati.

Jedared u proleće baš nekako za Kristovo voskrsešje silan se narod iskupi oko crkve pa su jedni nosili sveće i čiračke a drugi ripide i barjake a treći su opet smereno nad pop Gligorijom nosili nebo kad dunu neku vetrinu držite nebo bog vas jebo ode u kukuruze tako da se sve dobro svršio pa su počeli pojati Kristos voskrese iz mertvi smertvo u smertve prav i sušivo groblje život darova pa kako je to već i red išli su trijed oko crkve ko svr redni i česni.

Posle trećog kruga kad su svi stali pribi dveri i svr kao čekali da s ona željna otvore s tornja je grmno arlauko smeji i ridanje pa su se svr razbežali i pobacali nebo ripide i barjake a to je još dugo ječalo i grgoljilo odgore.

Tek kad se razdaniilo poznali su svi Plavšu Buzarinoga na zvoniku i vidili kako se ogrnut bellim pokrovcom zdravo kezi i bekelji pa su se svr oma krstili i pomerali smesta da s ne ureknu. On je još dugo posle njako i arlauko dok se naposletku nije sprošto i sklizno s one visine tako da je na onom novom flasteru pribi crkveni vrati ostalo sam odelo i nikla gomilica unutri a kako se gore na zvonik popo to nikao ne zna valda ni on sam.

Dugo je posle tamo leži i smrdio i tice su ga bobale u vodnjikave oči al nikao nije teo da ga ukloni čak ni grobari čuruški za teške novčure pa su morali na posletku zvati iz Gospodinaca šintere da ga pokupe u čamov sanduk i odnesu na kraj sela za ledine med šašu i situ. Tu su ga zakopali a Piškula kolam mu je moro od gloga samorasta izdeljati krstaču, jel takli se meće svim većicima i sotonomu u sred srede a ne čelo glave da ne mogu da ustanu oni odo le nikad više.

Na tom istom Plavšinom grobu što se tako brzo slego i usano nije tela mi zubača da se uvati.

Dugo se još posle pričalo kako na tim mestu di su Plavšu saramili sama božja zmijurina gomiže i skupljala se a da je u Boronju neka gadna bolestina udarila na

voćke i vinograde i da krokanj loza susi što je još kadkog donešena sve sam bokluk na bokluk.

E onda su počele da se pripovedaju priče o Urošu jel i on je Buzarin pa su jedni govorili da ne mož iver od kladedaleko i da ne mož pile biti ovca kad je tako naprjaljeno da bude što jeste.

Jedni su opet govorili da baš i ne mora sve tako biti jel gavran rodi sokola a soko opet vranu i takoo u krug jel taj Uroš je što se kaže od deteta bio na kratko nasaden i oca nije mirisao a eto i odreko se svega i svacog i nije lako kasti neću novce a znaš da i ima makar koliko i da nećeš kuburiti dok si živ.

Onakdak je opet stigla priča kao Uroš se spandao s nekim socijalistima pa drži govore i mal mal pa je u apsu tako da je više u bajbokam neg na friškom luftu a što je najgore kanda se u to sve jako uplo pa je posto i crveni a to omi najgori jel ti glavom kroz zid idu i ne pitaju šta košta.

Kirajdžija je osto cela veča jel ko će steći toliko da mož kupiti neki kućerak i sermije a žena je furt peglala i fajtala i sva se od tog smežurala dosla čisto manja s po šuva al poso je poso i jesti se mora a to što neko jede sataraša a neko prezle nije važno glavno da su creva puna i tanka i debelo.

Jedared se u pivari pobunili kao malo im novaca daju a pivo prave od trošnog i uskislog ječma i od melja sedme klase na pivo čisto trgne i bidne mutino al važno da je čar velik a što se drugi trnju njen trbu njenina stvar.

Dosli neki u tegetskim odelima i reč po reč odvedoše Uroša i još dvojicu jel oni su ostale podbunili pa su ubili govno u njima a tukli i s kesama punim prpe i peska da ne ostanje traga a svakom po jedan bubreg odvaljen a Urošu su skrljali i buntu kost nekom budžom da mu je posle jedva zaraslo sam posle je čopo na tu nogu.

Tužno je što je Uroš navek o sreći priča pa kaže da je sretan onaj čovek koji može kraj svog života s početkom da veže i da nije tolko sretan onaj ko prima neg onaj ko daje i navek je gredio i bogaro one što su govorili da nije dosta biti sretan neg to treba drugi da ne budu.

U tim se počelo i kuvati na sve strane svi nešto šuškaju i romore kažu biće rata oče Švaba sve da uzraši i da istrebi sve nas što smo poganjila i kurava banda po njegovim. I nije to dugo ni prošlo a naše prodane duše što si i mogu kupiti za deset deka čvaraka a ne za ozbiljne novce poseli šuropati šnjima i trt-mrt odosmo u očin tako da je sve bilo gotovo za nedelj dana di si bio nigdi šta si radio ništa a brnjica na usti i klečka na vratu.

Kad su ušli u selo švapski jajaroši i Hortijevi perjani prvo su ubili Kirgu violinistu i njegova dva brata što ne umu da sviraju Lili Marlen i Nađ Orsag al posle su prešli da ubijaju svimje i živinu tako da su malko narod ostavili na miru a mi se utronjali jel Šta znaš ko je na redu a ko nije pa počeli ljudi begati u rit i zakopavati se a živi idu pod zemlju.

Perjani su u vetrenjači napravili bunker i ogradili je žicom i letvama a na krimu su sušili veš kad se zapera na Miluškinom bunaru jel vetrar oma osuši.

Baš nekako prid Božić došo i Uroš u selo valda je uteklo iz Srbije i počo on par dana nešto po selu mučkati i šaputati s ljudima kad jedared njega uvate a ne znam ko ga je prokazo kanda bi mu jezik iščupo i držali ga u magacincu a Šta su šnjim radili ne znam kad na Badmji dan osvanuo Uroš obešen o vetrenjačino krilo a vetrar ga okreće da sve svira. Talko se on okreće dva dana dok ga nisu skinuli i zakopali oma pod vetrenjaču pa mu ona došla ko spomenik.

Upantio sam jedino to kad je Uroš višio kako je Štrlikov počo da mu se para a ravaž ko sa štringle letio je negdi s vetrom i siguram da će se novo klupče napraviti.

htela si me izbaviti

sidi zoltan

U NEKA DRUGA PREDVEČERJA

Ne jadikuje ovde niko, samo jedno iznurenostoleće, je zatulalo u ovu malu noćnu sobu nisam se mogu javiti, iščezlo je, bez pozdrava.

BRIGA ME ZA OSTALO

Razdire me vazduh bolna je so.

Odakle li

BRIGA ME ZA OSTALO

KAD BI PAO MRAK

Kad bi pao mrok u našim sobama

bio bi u dvema krošnjama

bio bi mrak u džepu i uživo

medu staklenicama

bio bi u plavoj pepeljari

gde godinama smo otresali pepeo

bio bi u majčinoj naušnici

bio bi u kutiji od usne harmonike

u onoj crnoj kutiji

pored slonovače

bio bi mrak i u utrobi moje žene

HTELA SI ME IZBAVITI

Ti, kapluća latice,

rekao bih,

raskrvari usne

u grudima

nepomičan ostavi

nož.

Pazi,

ostavljujaju nas

opet, trenutak,

mesec, godina,

postupi,

reka bih,

ne plašim se,

ali sve,

vidim sve

kao i konji iz mojih snova

na nekom stratištu

Prevod i prepev: Sidi Zoltan i Đorđe Sudarski Red